

Datum: 8 juli 2026

Beleidsnota

Van ambitie naar actie: de ETS2-ontvangsten inzetten voor een ambitieus, sociaal rechtvaardig en renovatiegericht klimaatbeleid

1. Context en doelstellingen

De energetische renovatie van het gebouwenpark is een van de belangrijkste hefboomen waarover België beschikt om zijn klimaatverbintenissen tegen 2050 waar te maken. De cijfers van Rebuild Belgium van Embuild illustreren de omvang van de uitdaging: van de 5,7 miljoen woningen zouden er **5,2 miljoen gerenoveerd moeten worden om te voldoen aan de energienormen van 2050**. Het huidige tempo blijft ruim ontoereikend: jaarlijks worden ongeveer 40 000 woningen gerenoveerd, terwijl er 205 000 renovaties per jaar nodig zijn, een vervijfvoudiging van het tempo.

Tegen die achtergrond vormt het Europese systeem voor de handel in emissierechten voor gebouwen en wegvervoer (ETS2)¹ een belangrijk keerpunt. ETS2 is daarbij tegelijk een uitdaging als een kans:

- Door een prijs te plakken op de CO₂-uitstoot van fossiele brandstoffen in gebouwen en wegvervoer zal dit mechanisme de energiekosten opdrijven voor alle betrokken partijen: gezinnen, overheden, maar ook ondernemingen, in het bijzonder bouwbedrijven die geconfronteerd worden met hogere brandstofkosten, stijgende energiefacturen voor hun bedrijfsgebouwen en mogelijk duurdere koolstofintensieve materialen. Die meerkosten wegen op marges die al krap zijn, zeker bij kmo's.
- Tegelijk **biedt het ETS2 een kans die we niet onbenut mogen laten**. De hogere verwarmingskosten zullen de vraag naar energetische renovatie aanwakkeren, en de aanzienlijke opbrengsten uit de veiling van emissierechten kunnen, mits strategisch ingezet, een hefboom vormen voor financiering op een ongeziene schaal.

Daarnaast is er het Sociaal Klimaatfonds (SKF), dat gelijktijdig in het leven is geroepen om de impact op kwetsbare gezinnen en micro-ondernemingen te temperen. Dit fonds is slechts één aspect: het is de totale inzet van de ETS2-ontvangsten, gecombineerd met doelgericht flankerend beleid, die zal bepalen of dit mechanisme daadwerkelijk als katalysator werkt voor een rechtvaardige transitie, dan wel de druk op de meest blootgestelde actoren alleen maar vergroot.

Deze nota kadert in het Europese project Life BE FREE en formuleert aanbevelingen voor de strategische besteding van de ETS2-ontvangsten ten behoeve van een ambitieus, sociaal rechtvaardig klimaatbeleid dat aansluit bij de gewestelijke bevoegdheden over energetische renovatie. **Bijzondere**

¹ Richtlijn (UE) [2023/959](#) van het Europees Parlement en de Raad van 10 mei 2023 tot wijziging van Richtlijn 2003/87/EG tot vaststelling van een systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Unie.

aandacht gaat naar collectieve renovatie, toegankelijke financiering en de begeleiding van kwetsbare gezinnen, met inbegrip van de rol van kmo's en bouwbedrijven in de versnelling van de energietransitie.

2. Het ETS2 en het Sociaal Klimaatfonds in het kort

Het ETS2 is een nieuw Europees systeem voor de handel in emissierechten, los van het bestaande ETS1, dat sinds 2023 de CO₂-uitstoot dekt van fossiele brandstoffen in gebouwen en wegvervoer. Niet de eindverbruikers vallen onder de regelgeving, maar de brandstofleveranciers hogerop in de keten; de kosten worden evenwel doorgerekend in de energieprijzen. Het systeem wordt volledig operationeel vanaf 2028. Volgens het Federaal Planbureau zal de inwerkingtreding van het ETS2 in België een tijdelijke inflatiesprong veroorzaken en zowel de consumptie van de gezinnen als de bedrijfsmarges² onder druk zetten.

De verwachte opbrengsten zijn aanzienlijk: tussen 342 en 570 miljard euro³ op Europees niveau over de periode 2027-2032. Om de sociale impact op te vangen, heeft verordening (EU) 2023/955 een Sociaal Klimaatfonds (SKF) in het leven geroepen met 65 miljard euro aan Europese middelen⁴, aangevuld met 25 % nationale cofinanciering⁵, goed voor in totaal 86,7 miljard euro.

Voor België bedraagt de Europese toewijzing in het kader van het **SKF ongeveer 1,66 miljard euro**. Met de verplichte nationale cofinanciering van 25 % komt de totale enveloppe op circa **2,21 miljard euro over 2026-2032, ofwel zo'n 315 miljoen euro per jaar⁶**. Boven op het SKF ontvangt België ook zijn aandeel in de overige veilingopbrengsten van het ETS2 (verdeelsleutel van 3,9 %). In totaal worden de ETS2-ontvangsten voor België geraamd op 4,1 tot 5,7 miljard euro over de periode 2027-2030, afhankelijk van de evolutie van de koolstofprijs⁷. De richtlijn schrijft voor dat deze ontvangsten besteed moeten worden aan klimaat- en energiemaatregelen.

3. De vastgestelde knelpunten

- **Toenemende druk op de actoren die de transitie moeten waarmaken.** ETS2 zal de energiekosten opdrijven voor overheidsgebouwen, de werking van lokale besturen, kmo's, aannemers en ESCO's. Voor de lokale overheden, die de transitie op het terrein moeten coördineren, rijst de vraag naar een billijke terugvloeiing van de ontvangsten, die op federaal niveau worden geïnd, naar de gewesten en de lokale besturen die instaan voor de concrete uitvoering.

² Federaal Planbureau, *Economische vooruitzichten 2025-2030, juni 2025; Verkenning van de impact van ETS2 op de uitgaven voor verwarming van de gezinnen*, Artikel n° 21, juli 2025.

³ Europees Parlement, EPFRS, *EU emissions trading system for buildings, road transport and additional sectors (ETS2): Status and concerns*, Briefing PE 772.878, mei 2025, p. 3

⁴ Verordening (UE) 2023/955 van het Europees Parlement en de Raad van 10 mei 2023, artikelen 10-14; Europese Commissie, DG Climate Action, *ETS2: buildings, road transport and additional sectors*, bijgewerkt in juni 2026

⁵ [Klimaat.be](https://www.klimaat.be)

⁶ Verordening (UE) 2023/955, bijlage I; akkoord van de NKC over de intra-Belgische verdeling, december 2025 (Federaal 13,13 %, Wallonië 32,95 %, Vlaanderen 43,42 %, Brussels Hoofdstedelijk Gewest 10,50 %)

⁷ Dienst Klimaatverandering, *The Landscape of Carbon and Energy Pricing and Taxation in Belgium*, editie 2024, gepubliceerd op [klimaat.be](https://www.klimaat.be)

- **Ontoereikende toegang tot financiering.** Kwetsbare gezinnen, sommige kmo's en aannemers beschikken over beperkte financiële marge om de hogere kosten op te vangen of te investeren in de transitie. Uit simulaties van het Federaal Planbureau blijkt dat de gezinnen bij wie de verwarmingskosten het sterkst stijgen ten opzichte van hun inkomen, precies diegenen zijn die het minst over middelen beschikken om zich aan te passen. Dat bevestigt het risico op een regressief effect van het ETS2 bij gebrek aan gerichte begeleidingsmaatregelen⁸.
- **Specifieke drempels in de huurmarkt.** Het fenomeen van de 'split incentive' remt renovaties af wanneer de eigenaar de kosten van de werken draagt terwijl de huurder profiteert van de energiebesparing. Die situatie beperkt investeringen en kan, als een renovatie gevolgd wordt door een huurverhoging, het risico op uitsluiting van huurders vergroten.
- **Een te traag en te versnipperd renovatietempo.** Het huidige tempo volstaat niet om de doelstellingen voor 2050 te halen. De aanpak blijft te sterk gericht op individuele trajecten, terwijl een meer collectieve en beter gecoördineerde renovatie toelaat om bewoners te mobiliseren, schaalvoordelen te realiseren en de doelgroepen te bereiken die vandaag het verst van de bestaande instrumenten af staan.

4. De aanbevelingen

Tegenover deze knelpunten beveelt Life BE FREE aan om de ETS2-ontvangsten in te zetten als structurele hefboom om de energetische renovatie te versnellen, de toegang tot financiering te vergemakkelijken en een rechtvaardige transitie te ondersteunen voor gezinnen, kmo's en de actoren die instaan voor de uitvoering.

Om deze aanpak doeltreffend te maken, moet aan meerdere voorwaarden zijn voldaan:

- Een duidelijke bestemming van de ETS2-ontvangsten voor energetische renovatie;
- Financieringsmechanismen die toegankelijk zijn voor kwetsbare gezinnen, kmo's en uitvoerende actoren;
- Een gewestelijk kader dat de ontwikkeling van collectieve renovatie mogelijk maakt;
- Nabijheidsbegeleiding om de stap naar actie te vergemakkelijken.

✓ De ETS2-ontvangsten inzetten als hefboom voor klimaatinvesteringen

De ETS2-ontvangsten, met inbegrip van de middelen via het Sociaal Klimaatfonds, moeten worden gemobiliseerd om de investeringen los te wrikken die nodig zijn voor de versnelling van de renovatie. De operationele uitvoering van deze maatregelen zal hoofdzakelijk bij de gewesten liggen, die bevoegd zijn voor huisvesting en energie, wat een duidelijke en billijke verdeling van de ontvangsten tussen de beleidsniveaus veronderstelt. Voorzie een structureel aandeel van de ETS2-ontvangsten voor lokale klimaat- en renovatieplannen. Dat vereist een combinatie van subsidies, leningen tegen gunsttarief, voorfinancieringsmechanismen en overheidsgaranties om het risico voor kredietverstrekkers te

⁸ Federaal Planbureau, *Verkenning van de impact van ETS2 op de uitgaven voor verwarming van de gezinnen*, Artikel n° 21, juli 2025

beperken, de toegang tot financiering voor gezinnen en kmo's te vergemakkelijken en de uitrol van grootschalige projecten mogelijk te maken.

✓ **Een kader voor collectieve renovatie uitbouwen**

Om voorbij een te versnipperde, op individuele trajecten gerichte aanpak te komen, zouden de gewesten een kader voor collectieve renovatie moeten stimuleren, complementair aan individuele renovaties. Die aanpak maakt het mogelijk om projecten beter te organiseren op schaal van wijken, appartementsgebouwen of warmtenetten, om schaalvoordelen te realiseren en om kwetsbare gezinnen effectiever te bereiken.

- Collectieve renovatie erkennen als een volwaardige piste, met name door steun voor wijkrenovaties, renovaties van appartementsgebouwen, collectieve warmteprojecten en geïntegreerde programma's voor stadsvernieuwing.
- De coördinerende rol van lokale besturen verduidelijken en ondersteunen: zij zijn het best geplaatst om als regisseur en tussenschakel de noden in kaart te brengen, bewoners te mobiliseren, partners samen te brengen en projecten af te stemmen op de lokale warmte-, huisvestings- en renovatieplannen.
- Bewoners van bij het begin betrekken om het vertrouwen, de betrokkenheid en de deelname aan collectieve renovatieprojecten te versterken.
- De begeleiding versterken via one-stop-shops als ondersteunend instrument binnen een breder renovatiekader: lokale energieloketten, energiehuizen en renovatieadviseurs, zodat bewoners ondersteuning krijgen bij technische keuzes, financiering, premies en de uitvoering van de werken, met bijzondere aandacht voor de meest kwetsbare doelgroepen zoals huurders, alleenstaanden, eenoudergezinnen en noodkopers.

5. Conclusie

ETS2 markeert een belangrijk keerpunt voor het Belgische klimaatbeleid. Hoewel het de financiële druk op gezinnen, kmo's, overheden en renovatie-actoren dreigt te verhogen, kan het ook een krachtige hefboom worden om de energietransitie van het gebouwenpark te versnellen.

Om die kans te verzilveren, moeten de ETS2-ontvangsten worden ingezet voor structurele maatregelen: toegankelijke financieringsmechanismen, garanties en voorfinanciering, nabijheidsbegeleiding en een gewestelijk kader dat collectieve renovatie mogelijk maakt, als aanvulling op individuele trajecten.

De inzet beperkt zich dus niet tot het compenseren van de hogere energiekosten, maar bestaat er juist in die ontvangsten te gebruiken om investeringsdrempels weg te werken, kwetsbare gezinnen te ondersteunen, de betrokkenheid van kmo's, lokale besturen en andere uitvoerende actoren te vergemakkelijken en renovatieprojecten op grotere schaal te organiseren.

In dat perspectief kan een strategische en billijke inzet van de ETS2-ontvangsten van dit mechanisme niet alleen een instrument voor koolstofbeprijzing maken, maar ook een concreet middel om renovatie te versnellen, energiearmoede duurzaam terug te dringen en een rechtvaardige transitie te realiseren.

6. Wie is Life BE FREE?

BE FREE staat voor **BE**lgian **F**inancing **R**oundtables on **E**nergy **E**fficiency.

Het consortium bestaat uit zes partners: Febelfin, IDEA Consult, Embuild, VVSG, Wattson en The Shift.

Het Life BE FREE-project maakt deel uit van het Europese LIFE-programma, een instrument voor de financiering van milieubeleid en klimaatactie. Life BE FREE stelt de organisatie voor van een permanente rondetafel die alle belanghebbenden samenbrengt om innovatieve financieringsoplossingen te bespreken en te vinden om de energietransitie van gebouwen in België te versnellen. In samenwerking met de financiële sector en de bouwsector wil het project iedereen toegang geven tot financiering voor de groene transitie. Het loopt tot september 2026.

7. Vragen?

Het Life BE FREE-consortium staat altijd open voor nieuwe ideeën, nieuwe discussies en nieuwe samenwerkingen. Wij blijven tot uw beschikking om te discussiëren of om u meer informatie te geven over een punt dat u aanbelangt of dat u interesseert: info@lifebefree.be.

U vindt eerdere beleidsnota's over de geanalyseerde onderwerpen: EPC, mede-eigendommen, premies, enz. op onze website: www.lifebefree.be.

8. Disclaimer

Dit document werd opgesteld in het kader van het Life BE FREE-project, in overleg met alle consortiumleden. Het biedt een gezamenlijke analyse en algemene aanbevelingen over de besproken thema's. Het document weerspiegelt niet noodzakelijk de volledige of definitieve standpunten van elke partner, zeker niet wat betreft hun regionale of lokale bevoegdheden en gevoeligheden.

Voor verdere toelichting of specifieke standpunten van de partners, kunnen lezers rechtstreeks contact opnemen met de betrokken organisaties.

Colofon
Verantwoordelijk uitgever
Daniel Kryszkiewicz (Febelfin)
Projectcoördinator LIFE BE FREE

Auteur
Life BE FREE Consortium – www.lifebefree.be

Co-funded by
the European Union

Opvattingen en meningen zijn echter uitsluitend die van de auteur(s) en komen niet noodzakelijk overeen met die van de Europese Unie of CINEA. Noch de Europese Unie, noch de subsidieverlenende instantie kan hiervoor verantwoordelijk worden gehouden.